

Motion till riksdagen 2005/06:Bo16

**av Rigmor Stenmark m.fl. (c)
med anledning av prop. 2005/06:145**

Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att stöd till energieffektivisering i bebyggelsen bör vara långsiktiga och teknikneutrala.
2. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med ett förslag om att staten i sin upphandling skall välja produkter med energiprestanda inom den bästa fjärdedelen på marknaden.
3. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med ett förslag om individuell mätning av värme och varmvatten.
4. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med ett förslag att låta fastighetsskatten gynna miljöförbättringar i boendet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om en reducerad fastighetsskatt för de byggnader som byggs energieffektivt.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om ett förbud mot direktverkande el som uppvärmningsform för bostadshus för permanentboende vid nybyggnation.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om en förstärkning av den kommunala energirådgivningen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att ett system med energideklarationer bör vara enkelt och tilltalande för den som skall genomföra och tolka deklARATIONERNA.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om ett förenklat självdeklarationsförfarande för energideklarationer.

Fel! Okänt namn på

Bakgrund

Energianvändningen i våra bostäder har fått alltmer uppmärksamhet under senare år. Detta är positivt då energieffektivisering och en övergång till förnybara energikällor är vitala delar på vägen mot en hållbar utveckling och en minskad miljöpåverkan på vårt samhälle.

Bostäder och lokaler står för en stor del av energiförbrukningen i Sverige. 2003 uppgick energianvändningen inom sektorn "Bostäder och service" till 153,7 TWh, vilket var 38 procent av Sveriges totala energianvändning och ungefär lika mycket som industrin använde.

Av dessa 153,7 TWh användes 94,7 TWh till uppvärmning och varmvatten i bostäder och lokaler. Bland småhusen år 2003 värmdes 17 procent av direktverkande el, medan ytterligare 12 procent använde vattenburen el till sin uppvärmning.

Vår energiförbrukning, inte minst i bostadsbeståndet, kan förbättras avsevärt. Många byggnader står i dag inför ett omfattande och påtagligt renoveringsbehov. Detta gäller både mindre egnahem och inte minst miljonprogrammets flerbostadshus. Centerpartiet har länge påtalat behovet av att ta sig an det växande "underhållsberget" för att trygga vår boendestandard. Samtidigt rymmer detta stora renoveringsbehov en stor potential.

Genom att införa ny teknik i samband med upprustningen av miljonprogrammet kan inte bara energibesparingar göras, utan också en attitydförändring och ett ökat miljömedvetande hos de boende kan komma till stånd. Genom att införa individuell mätning av vatten och värme ges boende dessutom en möjlighet till att påverka sina boendekostnader.

För att få ett tekniskifte och en attitydförändring till stånd är det viktigt att tänka långsiktigt och brett. Regeringens mål och ambitioner som uttalats har i många fall varit lovvärda, men i konkret handling har verktygen för att minska energiförbrukningen i boendet kommit att kännetecknas av kortsiktiga stöd knutna till avgränsade teknikområden. Resultatet har blivit en osäkerhet om regeringens ambitioner och i vissa fall även en störning av marknaden för den gynnade tekniken. Det är viktigt att arbetet med energieffektivitet i boendet ges långsiktiga stöd som bidrar till teknikutveckling. Likaså bör de stöd som utgår vara teknikneutrala. Genom att ge den enskilde och marknaden incitament till energieffektivisering kommer de olika aktörerna att snabbt försöka hitta den effektivaste lösningen. Detta bör ges regeringen till känna.

Energieffektivisering

Regeringen föreslår att den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler skall minska med 20 procent till år 2020 och 50 procent till år 2050 i förhållande till användningen 1995. Vidare föreslår man att till år 2020 skall beroendet av fossila bränslen för energianvändningen i bebyggelsesektorn vara brutet, samtidigt som andelen förnybar energi ökar kontinuerligt.

Potentialen för energieffektivisering i fastighetsbeståndet är mycket stor. Regeringen uttrycker mycket goda ambitioner i sin målformulering samtidigt som de konkreta åtgärder som föreslås är få och målet är vagt formulerat. I takt med att frågorna om energi och miljö blir alltmer uppmärksammade ökar också möjligheterna och utrymmet till att verka.

Statlig upphandling

Enligt regeringens förslag bör det ur energisynpunkt mest fördelaktiga alternativet väljas vid upphandling. Arbetet skall samordnas och följas upp. Detta innebär ett alltför vagt formulerat och icke bindande krav. Den danska regeringen är här ett föredöme, där tydliga krav är satta för de statliga institutionernas inköp. Genom miljørådets databasvektyg för ekologiskt hållbar upphandling, EKV, finns en god förutsättning för statliga och offentliga aktörer i Sverige att bilda sig en uppfattning om miljöpåverkan och energiförbrukning hos olika produkter på marknaden och var de bästa produkterna finns.

Såväl stat, landsting som kommuner är stora aktörer på marknaden vad det gäller både energi och ekonomi. Staten skall i sin upphandling vara ett föredöme och upphandling skall ske från den bästa kvartilen. Den offentliga sektorn i övrigt skall i sin upphandling uppmuntras att ställa tydliga krav på energieffektivitet och upphandla från den bästa fjärdedelen. Detta bör riksdagen begära.

Individuell mätning

Det individuella beteendet spelar en mycket stor roll för energiförbrukningen i en byggnad. Enligt studier från bland annat Energimyndigheten kan energianvändningen variera med upp till tre gånger i identiska hus¹ och upp till fem sex gånger i identiska lägenheter², beroende på variationer i beteende. Genom att mäta förbrukningen av värme och varmtappvatten och låta denna mätning utgöra en del av underlaget för en hyresgästs hyra skulle energiförbrukningen kunna minska. Detta innebär inte bara en stor potential för energibesparing utan också en möjlighet för den enskilde att få sin energiförbrukning synliggjord och en möjlighet att spara pengar.

I dagsläget har ca 15 000 lägenheter individuell mätning av värme och/eller varmvatten av något slag. Detta är en utveckling som till stor del skett på privat initiativ. I takt med att tekniken utvecklats har även installationskostnader för mätutrustning pressats ned och tillförlitligheten i utrustningen ökat. För många fastighetsägare skulle en övergång till individuell

¹ Statens energimyndighet ER 2005:27

² Chalmers, *Individuell värmemätning i flerbostadshus*, 2003

Fel! Okänt namn på

mätning av värme och varmvatten redan i dagsläget vara lönsam, med återbetalningstid på 4–9 år.³

Det finns flera tillvägagångssätt för att genomföra individuell mätning. För värme är det komplicerat då vissa lägenheter erhåller ”gratisvärme” från sina grannar, medan t.ex. hörnlägenheter är mer köldutsatta. Varmvatten mäts enkelt genom att mäta den tillförda mängden varmvatten. För värme kan mätning ske genom att mäta den tillförda värmen, genom radiatorer eller värmemätare, eller genom att mäta rumstemperaturen. Eller så kan en kombination av dessa användas för att öka säkerheten och rättvisan. Bara det faktum att värmeförbrukningen syns på hyresavin kommer med högsta sannolikhet att bidra till ett ökat sparande.⁴

Regeringen framhåller i propositionen den stora betydelse och det pedagogiska värdet som individuell mätning har för att påverka hushållens beteende. Samtidigt begränsar man sina ambitioner till att låta utreda frågan. Centerpartiet anser att tiden är mogen för individuell mätning av såväl värme som varmvatten i svenska flerbostadshus. Det finns en väl utvecklad teknik och flera goda exempel runt om i landet.

Genom individuell mätning minskar inte bara energiförbrukningen i Sverige utan de enskilda hyresgästerna ges även möjlighet till att påverka sina boendekostnader. Individuell mätning av varmvatten och värme bör därför införas och stimuleras genom följande åtgärder:

Krav på att mätutrustning för värme och varmvatten installeras vid nybyggnation av flerbostadshus.

Statligt investeringsstöd införs för installation av mätutrustning för mätning av värme och/eller varmvatten i befintliga fastighetsbeståndet. Stöd uppgår till 30 procent av investeringskostnaden (exkl. moms) med ett tak på 1 000 kronor per lägenhet.

Regeringen bör återkomma med ett förslag om individuell mätning av varmvatten och värme enligt de föreslagna åtgärderna ovan. Detta bör riksdagen begära.

Fastighetsskattens negativa effekter vid energiförbättrande åtgärder

I dag så bestraffas den som genomför energibesparande åtgärder i sin fastighet genom höjd fastighetsskatt. Vissa standardhöjande installationer som t.ex. isolerglas och värmepump ger ett högre taxeringsvärde och därmed en högre fastighetsskatt. En ökad fastighetsskatt leder då rimligtvis till ett minskat intresse att genomföra energieffektiviserande åtgärder. Boverket uppskattar den extra skattebelastningen på småhusägare för dessa åtgärder till 45–315 miljoner kronor per år.⁵ För att inte framtida energibesparingspotential skall

³ Berndtsson, *Individuell mätning av värme och varmvatten i lägenheter*, 2005

⁴ Jagemar, Bergsten, *Individuell värmemätning i flerbostadshus*, 2003

⁵ *Fastighetsskatten – en miljöbov*, Boverket 2005

gå förlorad är det viktigt att fastighetsskattens miljöpåverkande effekt tas bort. Regeringen har tillsatt en arbetsgrupp som tittar på frågan. Det är viktigt att den energibesparingspotential som fastighetsskatten hämmar frigörs och att miljöinvesteringar i boendet i stället gynnas. Regeringen bör snarast återkomma med ett förslag på lösning. Detta bör riksdagen begära.

Reducerad fastighetsskatt för energieffektiva hus

Regeringens politik för att minska energiförbrukningen i bebyggelsen kännetecknas av riktade och kortsiktiga åtgärder mot vissa energislag och tekniker. Detta har framför allt lett till en kortsiktighet och ryckighet på marknaden för de subventionerade teknikerna medan energieffektiviseringsarbetet kommit i andra hand. För att uppnå ett långsiktigt energieffektiviseringsarbete är generella och teknikneutrala incitament till energibesparingar att föredra framför riktade och kortsiktiga stöd. En sådan åtgärd som Centerpartiet föreslår är en reduktion av fastighetsskatten för energieffektiva hus.

Reduktion av fastighetsskatten för de husägare som bygger bättre (mer energisnålt) än vad Boverkets normer för nybyggnad anger (BBR, Boverkets Byggregler). Reduktionen skulle också omfatta de byggnader som genomgår omfattande renovering och uppnår bättre värden än normerna för nybyggnad. Förslaget skulle gälla såväl småhus som flerbostadshus.

Dagens reduktion av fastighetsskatt för nybyggda hus slopas och ersätts med reduktion för de hus som är/blir energieffektiva. Fastigheter som redan erhåller skattereduktion utifrån dagens system påverkas ej.

För ett hus som är bättre än normen vid nybyggnad eller efter ombyggnad föreslås slopad fastighetsskatt under en efterföljande femårsperiod, efter att huset slutbesiktigats och halv fastighetsskatt de efterföljande fem åren.

För att stimulera ökad energieffektivitet och teknikutveckling så blir skattereduktionen än högre för de fastigheter som byggs ännu bättre än normen. Om en fastighet har ett energibehov på 5–10 procent lägre än vad byggnormen anger förlängs den helt skattefria perioden till en tioårsperiod. Om energibehovet blir 10–15 procent lägre uppgår den helt skattefria perioden till femton år. För de fastigheter som har ett energibehov lägre än 15 procent än normen uppgår den helt skattefria perioden till tjugo år. Detta bör ges regeringen till känna.

Förbjud direktverkande el

El är en av de effektivaste och mest flexibla energiformerna. Att därför använda el till att producera ljummen luft är slöseri. Direktverkande el som uppvärmningsform vid nybyggnation av bostäder för permanentboende bör förbjudas. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Förstärk den kommunala energirådgivningen

Den kommunala energirådgivningens främsta uppgift är att ge oberoende råd till konsumenter i energifrågor. Rådgivningen berör områden som energi, teknik och konsumentvägledning, men den får inte omfatta besiktningar eller vända sig till kommunens egna förvaltningar eller bolag. Energimyndigheten konstaterar i 2004 års uppföljning (ER 2005:10) av den kommunala energirådgivningen att nästan 70 procent av landets kommuner satsar mindre än 20 000 kr per år på verksamheten, samt att en tredjedel av energirådgivarna arbetar max tio timmar i veckan med energirådgivning. Flera energirådgivare har även efterlyst mer nationellt samordnad information.

Då den kommunala energirådgivningen är ett viktigt medel för att uppnå målen om effektivare energianvändning har energirådgivarna en viktig roll såväl lokalt som nationellt.

Regeringen föreslår en nationell energieffektiviseringskampanj i syfte att visa på tekniska lösningar som bidrar till en ökad energieffektivisering. Kampanjen skall finansieras inom ramen för befintliga medel anslagna till kommunal energirådgivning och informationsinsatser.

Då systemet med energideklarationer införs kommer behovet och efterfrågan av energirådgivning, inte minst bland småhusägare, att öka. De kommunala energirådgivarna skulle här kunna ges en mer aktiv roll och bland annat kunna få göra hembesök och energisparplaner för kunder som så önskar. För att öka möjligheterna för konsumenter att ta del av energirådgivningen bör större krav ställas på den kommunala energirådgivningen. Kommunala energirådgivare bör uppfylla viss kompetens för att kommunen skall berättigas till bidrag och ägna en viss arbetstid åt energifrågor. För att klara högre krav och den ökade efterfrågan som energideklarationerna kommer att skapa bör ytterligare medel skjutas till verksamheten. Detta bör ges regeringen till känna.

Energideklarationer

I propositionen 2005/06:145 föreslås en lag om energideklarationer, innebärande ett genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/91/EG om byggnaders energiprestanda. Ett system med energideklarationer innebär att varje fastighetsägare får ett mått på sin bostads energieffektivitet. Framför allt innebär ett sådant system att den som skall köpa en fastighet på ett helt annat sätt kan tillgodogöra sig information om en fastighets energiförbrukning och driftskostnad och ta med detta i beräkningarna. Centerpartiet är därför förespråkare av energideklaration av byggnader.

Energideklarationer i sig kommer inte att innebära någon energieffektivisering. Men med energideklarationerna öppnas en oerhörd potential då möjlig energieffektivisering i fastighetsbeståndet synliggörs. En förutsättning för att detta skall leda till faktiska åtgärder är att systemet med energideklarationer utformas på ett sådant sätt att det blir enkelt att förstå och använda för den enskilde byggnadsägaren. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Tyvärr väljer regeringen här att bortse från den kritik som riktats mot det föreslagna systemet och man riskerar nu redan från början att skapa ett nytt regelverk som leder till nya pålagor och ny byråkrati för den enskilde i stället för att uppmuntra till energieffektivitet. Erfarenheter från det danska systemet med energideklarationer visar på den begränsade verkan energideklarationer kan få om systemet blir allt för omfattande och komplicerat.

De föreslagna energideklarationerna skall upprättas efter att en byggnad blivit besiktigad, och deklARATIONEN skall utföras av en oberoende expert. Den oberoende experten skall i sin tur ha genomgått en särskild utbildning och vara certifierad och verksam vid ett ackrediterat kontrollorgan. Införandet av energideklarationer riskerar att hämmas av en brist på certifierade experter med den rätta behörigheten att utföra deklARATIONER. Bland annat Boverket har ifrågasatt behovet av att de certifierade experterna dessutom skall vara anställda av ett ackrediterat kontrollorgan.

Vidare kan ifrågasättas om certifierade experter anknutna till ackrediterade företag är en nödvändighet för att energideklarationer skall kunna genomföras. Detta är inget krav enligt EG-direktivet. Energideklarationer skall fungera som en vägledning för att höja energieffektiviteten i byggnader. Det är av yttersta vikt att energideklarationer sker på ett sätt som minimerar kostnader och pålagor för den som skall deklARERA. Ett system med både certifiering och ackreditering bidrar till såväl ökade kostnader som ett mer komplicerat förfarande.

För att systemet skall få verkan vill vi se ett förenklat förfarande där en fastighetsägare själv skall kunna lämna in underlag till en energideklARATION. Därefter blir det endast de byggnader som uppvisar dålig energiprestanda som behöver besiktigas av experter. En sådan deklARATION som baseras på ett förenklat förfarande får då en kortare giltighetstid, förslagsvis 2 år. Efter att energideklARATIONER införts kommer de troligtvis att komma att utgöra ett viktigt inslag vid överlåtelse av fastigheter, och många potentiella husköpare och säljare kommer att vara måna om kvaliteten i energideklARATIONERNA. Det bör därför vara möjligt för den byggnadsägare som så önskar att genomföra en komplett energideklARATION med besiktning av en oberoende expert. Denna fullskaliga deklARATION skall finnas som ett alternativ till det förenklade förfarandet och ha en längre giltighetstid på 10 år. Genom en sådan valmöjlighet mellan ett förenklat och komplett förfarande ökar valmöjligheten för byggnadsägaren och införandet av energideklARATIONERNA görs smidigare, likaså riktas resurserna mot den del av byggnadsbeståndet där potentialen för energieffektivisering är som störst. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 5 april 2006

Rigmor Stenmark (c)

Roger Tiefensee (c)

Jörgen Johansson (c)

Åsa Torstensson (c)

Sven Bergström (c)